

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITE YA 11

PUDUNGWANA 2020

**SESOTHO PUO YA LAPENG PAMPIRI YA 1
TATAISO YA HO TSHWAYA
(EXEMPLAR)**

MATSHWAO: 70

Tataiso ena e na le maqephe a-7.

KAROLO YA A**POTSO YA 1****TEMA YA A**

- 1.1 Bosawana (1)
- 1.2 Khemiseng / mabenkeleng a maholo/tummeng (2)
- 1.3 Ha ho hlokehe lengolo la ngaka hore o fumane meriana eo/e fumaneha ntle le bothata ka hobane ha o e hloka o ka ithekela yona ntle le ho fumana tumello. (1)
- 1.4 Ho thusa ho beha meriana ka mekgwa e fapaneng ho latela kotsi e fumanehang morianeng ka mong. /Ho thusa hore ho tsejwe meriana e tshwanelang ho fumaneha ka lengolo la ngaka le e sa hlokeng lengolo. (2)
- 1.5 Ke hobane ke meriana e seng kotsi/ke e bolayang bohloko bo bonyane bo kang ba mala le sefuba, e akgang divithamine. (2)
- 1.6 C/Borakhemisi (1)
- 1.7 Ho opa ha hlooho Ho tiya molala (2)
- 1.8 E tlasa sekejule sa 5 le 6 (1)
- 1.9 **Ke nnete**, ho ipopola ho ka etsa hore motho a itlhahlobe ka tsela e fosahetseng mme a qetelle a sebedisa meriana e fosahetseng e ka bang le ditlamorao tse kotsi mmeleng wa hae. (2)
- 1.10 Di ka baka ho foforeha ha letlalo la mpa le ho potlamisa diphio . (2)
- 1.11 Tjhe e loketse batho bohle hore ba dule ba na le tsebo ya tshebediso e lokileng ya meriana/bohle ba tle ba tsebe hore ha ba na le bothata ba mafu afe kapa afe ba tsebe seo ba ka se etsang kapa ho thusa ba lelapa. (2)
- 1.12 Batho ba shwe/batho ba hlokahale. (2)
- 1.13 Moaparo wa hae/o dutse moalong wa ntlo ya kokelo/lehlakoreng la hae ho bonahala ngaka e kentseng ditshepe tsa ho popola molaleng hape e tshwere le faele ya mokudi/lehlakoreng la hae ho eme mooki. (2)
- 1.14 Bohloko/ho kgathala matla/ho hloka tshepo/ho nyahama ho sithabela maikutlo. – O behile letsoho seledung ho supa bothata bo boholo/o shebisitse hlooho fatshe ho bontsha hore o na le bothata. (2)
- 1.15 Tema ya A e ka tlhahisoleseding ka meriana le tsela ya tshebediso bakeng sa kalafo mme ha tema ya B yona e hlahisitse motho ya tlasa kalafo ntlong ya kokelo, a bonahalang a hlalose tswa haholwanyane ka seo e ka bang pheko ho yena. (2)
- 1.16 Ho se kenye dimonkwana/difonyo/masela a tshireletso molomong ha batho ba hlahellang setshwantshong/ho atamelana/ho beha matsoho ho ya dutseng betheng. (1)

- 1.17 Lefapha la Bophelo bo Botle (1)
- 1.18 Ba hlile ba o phetha ka tsela e kgotsofatsang hobane ba na le thahasello le kutlwebohloko/tsela eo ba atametseng enwa ya dutseng moalong e supa hore ba a mo kgothatsa le ho mo tshehetsa. (2)

MATSHAWO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B**POTSO YA 2****TEMA YA C**

Ngwana a hlalose tswa hore ho bolelang ho rapela. ✓ hape a rutwe hore Modimo o mamela dithapelo empa o araba ka nako ya hae. ✓ A kgothalletse ho kenyelletsa thapelo e reng ntata rona ya mahodimong. ✓ le ho qala ka ntho tse nyane thapelong ✓ Motswadi e be mohlala ka hore a rapele ka mehla le ngwana. ✓ Ngwana a batlelwe tlapangollo eo ho yona a tlang ho nehwa ditshwantsho tsa dintho tseo a batlang ho rapela ka tsona ✓ a be a kgothalletse ho rapela ka batho ba bang. ✓

Palo ya mantswa 87

QOTSO		DINTLHA	
1	Motswadi o lokela ho hlalose tswa ngwana wa hae hore ho bolelang ho rapela le ho bua le Modimo. A mo hlalose tswa hore Thapelo ke tsela ya semoya ya ho bua le Mmopi.	A	Ngwana o tshwanelwa ho hlalose tswa hore ho bolelang ho rapela.
2	Hape motswadi a rute ngwana hore Modimo o a mamela ka dinako tsohle dithapelo tsa motho empa o araba ka nako ya hae.	B	A rutwe hore Modimo le ha a mamela dithapelo empa e araba ka nako ya hae.
3	Ka ha ntata rona mahodimong e le Thapelo e tlwaelehileng ebile e le bobebe ngwana a ka kgothalletsa ho e kenyelletsa ha a rapela, le ha ho le boima ho e hlalosa ngwaneng empa ke Thapelo e kenyelletse dintho tsohle tsa bohlokwa.	C	A kgothalletse ho kenyelletsa thapelo e reng ntata rona ya mahodimong hobane e bobebe.
4	Ngwana a kgothalletse ho qala ka dintho tse nyane ha a rapela. Hona ho ka ba bobebe ho tsepamisa maikutlo a bona ho tsebo ya teboho le tshwarelo.	D	Ho kgothalletse ho qala ka dintho tse nyane thapelong.
5	Motswadi e be mohlala ka ho rapela ka mehla le ngwana wa hae mme a etse hona ka ho qala a rapella hodimo a nto kgothatsa le ngwana ho etsa jwalo ka ha a etsa.	E	Motswadi e be mohlala ka hore a rapele ka mehla le ngwana.
6	Ngwana a thuse ka ho batlelwa tlapangollo ya moo a tlang ho manamisa tseo a di nkileng makasineng kapa komporong.	F	Ngwana a batlelwe tlapangollo eo ho yona a tlang ho manamisa ditshwantsho tsa dintho tseo a batlang ho rapela ka tsona.
7	A mo kgothalletse ho rapela ka batho ba fapaneng thapelong ya hae. A etse lethathamo la batho bao a tlang ho rapela ka bona letsatsi le letsatsi. A ka rapella matitjhere a hae, baithutimmoho le yena, ba leloko jwalojwalo ho fihlela beke e fela.	G	A kgothalletse ho etsa lethathamo la batho bao a tla rapela ka bona.

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO

Ho tshwauwa ha kgutsufatso ho itshetlehile hodima ho kenyetsetsa dintlha tse hlokwang ke potso.

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

1. **Kabo ya matshwao:**

- Matshwao a 7 bakeng sa dintlha tse 7 (ntlha e le 1 bakeng sa ntlha ya sehlooho).
- Matshwao a 3 bakeng sa puo.
- Matshwao kaofela: 10

2. **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona:**

- Ha dintlha tse 1–3 di nepahetse; fana ka letshwao le le 1.
- Ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2;
- Ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3.

3. **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse diqotso di le jwalo:**

- Diqotso tse 6–7: se fane ka matshwao bakeng sa puo.
- Diqotso tse 1–5: fana ka letshwao le le 1 bakeng sa puo.

ELA HLOKO:

Batshwai ba tlameha ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.

Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe e sebedisitsweng e ngotswe e fosahetse. Ha palo ya mantswe e tlotse moedi o boletsweng, bala ho fihla palong ya mantswe e behilweng, ebe o emisa moo.

Mohlala

Puo	Polelo/Polelwana			Palo ya Mantswe
Sesotho	ke	a	bina	3

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C**POTSO YA 3**

- 3.1 Ho tsebisa batho ba habilweng ka sekgeo sa mosebetsi wa mokobobo. (1)
- 3.2 E etsa hore bohle ba nang le thahasello ba se senye nako ba potlake. (2)
- 3.3 Ba ka letsetsa ho 031 451 4028 / ba ka etela ho www.wordpress.za (1)
- 3.4 C/Mosebetsi wa nakwana (1)
- 3.5 Ba tle ba jele koto (1)
- 3.6 Tjhe, mantswe a reng bohle a supa hore motjha e mong le e mong ya nang le thahasello a ka tla ho tla ikopela mosebetsi ha feela a na le lengolo la kereite ya 12. (2)
- 3.7 Ho hohela babadi ba papatso/ho tsoseletsa thahasello ho babadi. (2)

[10]**POTSO YA 4**

- 4.1 Tlhokeho ya mesebetsi e boemong bo hodimo/bofuma bo jele setsi. (1)
- 4.2 A kutlwelobohloko/qenehelo (1)
- 4.3 Wa hore tlala e tla ke e fele ka ha ho teng se yang ka maleng moo a jang teng. (2)
- 4.4 Ke hobane ke mantswe a bontshang hore monna enwa o a nahana. (1)
- 4.5 A ka hohela dikokwanahloko tse ka mo bakelang mafu a fapaneng. (1)
- 4.6 Ba bothateng bo le bong le wena /ba tshotlehong e tshwanang. (2)
- 4.7 A ya kgolweha, batho ba bang ha ba sebetse hoo ba bileng ba qetella se ba phela ka ho thonaka se ka yang ka maleng diterateng/meqomong. (2)

KAPA

Ha a kgolwehe, ha ho motho ya ka jang dijo tse thonakilweng fatshe a bile a tsekisana le dintja hobane di tla mo kudisa.

(2)

[10]

POTSO YA 5

- 5.1 Disitseng (1)
- 5.2 Moferong (1)
- 5.3 **Tshilo** ya dijo ha e sebetse hantle ha motho a sa je dijo tse nepahetseng/mosidi o olosa mabele (2)
- 5.4 D/ba a rongwa (1)
- 5.5 Ba ne ba bina. (2)
- 5.6 Moetapele (Leetsi + Lehlalosi)
eta + pele (1)
- 5.7 Bana ba tadi ba tsejwa ka mereto. (2)
- [10]**

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 30
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 70